

Բ. ՍՈՐԿԻՆ

ԻՆՉ Ե ՀԱՐԿԱՎՈՐ ԻՄԱՆԱԼ
ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՀՆԳԱՄՅԱԿԻ
(ՉՈՐՐՈՐԴ ՑԱՐՎԱ ԲԱԺՆԻ)
ՓՈԽԱՌՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՈՂԻՆ

Հրատարակություն Պետականայդրամարկոների յեմ Պետ-
վարկի Հայաստանի Վարչության

ՅԵՐԵՎԱՆ

1937 թ.

336.3

Պատ. Խմբագիր՝ Ա. ՍԱՐԳՍՅԱՆ
Թարգմանեց՝ Գ. ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ
Տեխ. ձեվ. յեվ սրբագ. Ա. ՀԱԵՎԵՐԳՅԱՆ

**ՄԵՆԲ ՍՈՑԻԱԼԻԶՄ ԵՆԲ ԿԱՌՈՒՅՈՒՄ
ԱՌԱՆՑ ԴՐՍԻ ՍՏՐԿԱՑՈՒՅԻՉ ՎԱՐԿԵՐԻ
ՅԵՎ ՓՈԽԱՌՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ**

ԽՍՀՄ աշխատավորները կոմունիստական կուսակցության և ժողովուրդների մեծ առաջնորդ ընկեր ՄՏԱԼԻՆԻ ղեկավարութ-
յամբ՝ տարեց-տարի խոշորագույն հաղթանակներ են տանում
սոցիալիզմի կառուցման գործում:

Մեր յերկրում արդեն լրիվ չափով իշխում է տնտեսութ-
յան սոցիալիստական ձևը և արտադրության միջոցների սոցիալիստա-
կան սեփականությունը: Վերացված են շահագործող դասակար-
գերը, վոչնչացված է մարդու շահագործումը՝ մարդու ձեռքով,
արագորեն բարձրանում է մեր յերկրի ժողովուրդների բարեկեցու-
թյունն ու կուլտուրականությունը: Տեխնիկան մեր կադրերի
կողմից յուրացնելու գործում ձեռք են բերվել խոշորագույն հա-
ջողություններ: Բայց այդ արդեն այժմս բավական չէ: Կուսակ-
ցությունն ու կառավարությունը տեխնիկային տիրապետելու
լողունգը լրացրին նոր լողունգով—բոլշևիզմին տիրապետելու,
կադրերի քաղաքական դաստիարակության լողունգով: Այդ կող-
մի նրանց լավ տեսնելու թշնամուն—ինչպես ել նա քողարկված
լինի:

Համաժողովրդական ստախանովական շարժման հզոր զար-
գացումը բերում է յերկրին սոցիալիստական առատությունը լե-
ցուն կյանք: Ամրանում է մեր յերկրի հզորությունը, վորը լա-
ղաղության հենարանն է հանդիսանում ամբողջ աշխարհում:

ԽՍՀՄ աշխատավորների պատմական նվաճումներն արտա-
ցոված և գրված են Ստալինյան Սահմանադրության մեջ:

Մեր սոցիալիստական հայրենիքի հզորությունն ու մեծու-
թյունը ձեռք են բերվել առանց դրսի ստրկացուցիչ վարկերի և
փոխառությունների: Ֆարբիկաները, գործարանները, հանքահա-
րերը, խորհտնտեսությունները և ՄՏԿ, դպրոցները, մանկամուս-
ները, հիվանդանոցները, սանատորիաները, թատրոնները,

Ռեկլամ-Հրատ. Բյուրո: Պատվեր № 734.

Սևան-Ջանգլինի տպարան Գլավլիտ № 376 Տիրաժ 5000

ազդեցությունները, բնակելի տները և քաղաքային աշխատանքային կառուցվածքները են մեր յերկրի ներքին միջոցներով, սոցիալիստական տնտեսության աճող կուտակումների հաշվով:

Սոցիալիստական շինարարության ֆինանսավորման գործում փոքր դեր է խաղում Միության աշխատավորների անձնական խնայողությունները: ԽՍՀՄ աշխատավոր մասսաները ամեն օրի հսկայական խանդավառությամբ միլիարդավոր գումարներ են փոխ տալիս իրենց պետությունը:

Փոխառություններից ստացված միջոցները կապիտալիստական յերկրներում ծախսվում են թաղանձիկական պատերազմներ նախապատրաստելու և վարելու համար, չինովնիկական—վոստիկական ապարատը պահելու համար, վորի գլխավոր խնդիրն է հանդիսանում կապիտալիստների իշխանության պահպանումը, հեղափոխական շարժման ճնշումը, աշխատավոր մասսաների ստրկացումը: Իսկ մեզ մոտ փոխառություններից ստացված միջոցները սոցիալիստական պետությունը ծախսում է ժողովրդական տնտեսության և կուլտուրայի անշեղ վերելքի, յերկրի աշխատավոր մասսաների նյութական բարեկեցությունն անընդհատ բարձրացնելու նպատակներին համար:

Խորհրդային Միության աճած ֆինանսական հզորության, ուղբու աբթեգնի ամրացման և գների իջեցման հիման վրա՝ կառավարությունը 1936 թվականին վորոշում է ընդունեց նախկիններում բաց թողնված պետական փոխառությունների կոնվերսիայի և այդ կապակցությամբ՝ այդ փոխառությունների պարտատոմսերը յերկրորդ հնգամյակի (չորրորդ տարվա բաժնի) փոխառության պարտատոմսերով փոխանակելու մասին:

Փոխանակումն ունի հսկայական նշանակություն: Նա համապատասխան է տնտեսական և կուլտուրական շինարարության և մեր սոցիալիստական հայրենիքի պաշտպանության հզորությունն ամրացնելու նոր խնդիրներին, նա համապատասխան է ուղբու աբթեգնի հետագա ամրացման և շինարարության աբթեքի իջեցման խնդիրներին:

Կոնվերսիայի հետևանքով՝ ազգաբնակչության մոտ զանազան փոխառությունների մեծ քանակությամբ պարտատոմսերի փոխարեն մնում են միասնական փոխառություն—յերկրորդ Հնգամյակի (չորրորդ տարվա բաժնի) փոխառության պարտատոմսեր:

ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ՓՈԽԱՆԱԿԵԼ ՆԱԽԿԻՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԱՐՏԱՏՈՄ- ՍԵՐԸ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՀՆԳԱՄՅԱԿԻ ՓՈԽԱ- ՌՈՒԹՅԱՆ ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԵՐՈՎ

Ինդուստրացման Յ-րդ փոխառության, «Հնգամյակը չորս տարում» փոխառության, Հնգամյակի յերրորդ վճռական տարվա փոխառության, Հնգամյակի Չորրորդ ավարտական տարվա փոխառության և յերկրորդ Հնգամյակի (առաջին, յերկրորդ և յերրորդ տարիների բաժնի) փոխառության պարտատոմսերի փոխանակումն սկսվել է 1936 թվականի սեպտեմբերի 1-ից և շարունակվելու է մինչև 1937 թվականի սեպտեմբերի 1-ը: Մյդ ժամկետից հետո նախկին փոխառությունների պարտատոմսերը կորցնում են իրենց ույժը և չեն ընդունվի փոխանակման համար:

Փոխանակումը չպետք է հետաձգել մինչ վերջին ժամկետը, վորովհետև արդեն 1937 թվականի մայիսի 25-ին տեղի է ունենալու յերկրորդ Հնգամյակի (չորրորդ տարվա բաժնի) փոխառության շահումների առաջին խաղարկությունը: Իրենց պարտատոմսերն այդ ժամկետին չփոխանակած նախկին փոխառությունների պարտատոմսատերերը չեն կարող մասնակցել շահումների խաղարկությանը:

Պարտատոմսերի փոխանակումը մինչ 1937 թվականի մարտի 1-ը տեղի էր ունենում անմիջականորեն ձեռնարկություններում, հիմնարկություններում, գյուղխորհուրդներում և կուլտուրտեսություններում: 1937 թվականի մարտի 1-ից փոխանակումը տեղի էր ունենում միայն քաղաքների կենտրոնական խնայդրամարկղներում, շրջանային խնայդրամարկղներում, նախել քաղաքների և գյուղական վայրերի 1-ին կարգի բոլոր խնայդրամարկղներում:

Պարտատոմսերը փոխանակվում են առանց գումարի սահմանափակման, առանց պարտատոմսատերերի կողմից վորևե գրավոր ղեմումներ տալու և առանց նրանց ազգանունները ցուցակագրելու:

Յեթե նախկին փոխառությունների պարտատոմսերը հանձնված են յեղել խնայդրամարկղին ի պահ, ապա այդպիսիները նոր փոխառության պարտատոմսերով փոխանակելու համար պիտի անձամբ դիմել նույն խնայդրամարկղին, ունենալով իր հետ

11-286149/

պահպանման վկայականը: Անձնագրի ներկայանալու հնարավորութիւն չլինելու դեպքում՝ անհրաժեշտ է գրավոր դիմում ուղարկել խնայողքամարկդին, վորի մեջ պիտի ցույց տալ, թե ինքն ինչպիսի պարտատոմսեր (տոկոսներ կամ անպայման շահող) և ինչ արժողութեամբ (500, 300, 200, 100, և 50 ոսկւրխանոց) և ցանկանում ստանալ: Դիմումի հետ միասին անհրաժեշտ է խնայողքամարկդին ուղարկել և պահպանման վկայականն, առանց վորի պարտատոմսերը չեն կարող փոխանակվել:

Նախկին փոխառութիւններին այն պարտատոմսերը, վորոնց գրավի դիմաց փոխատվութիւններ են ստացվել խնայողքամարկդում, փոխանակվում են նույնպէս փոխառուի անձնականներկայութեամբ՝ կամ ըստ նրա գրավոր դիմումի: Փոխանակումը տեղի յե ունենում միայն ժամկետն արդեն անցած փոխատվութիւնը մարելու պայմանով (փոխատվութիւնները տրվում են ինքն մեկ տարուց վոչ ավելի ժամկետով): Փոխատվութիւնը կարող է մարվել փոխառուի ցանկութեամբ՝ կանխիկ դրամով կամ գրավ դրված պարտատոմսերով համապատասխան գումարով:

ՊԱՅԱՆՁԵՅԷԲ ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ԿԱՆՁՆԵՆ ԿՈԼԼԵԿՏԻՎ ԲԱԺՆԵԳՐՈՒԹՅԱՄԲ ՁԵՌԲ ԲԵՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԵՐԸ

Ըստ Յերկրորդ Հնգամյակի (չորրորդ տարվա բաժնի) փոխառութեան կոլեկտիվ բաժնեգրութեան պայմաններին՝ փոխառութեանը բաժնեգրված բանվորներն ու ծառայողները, նայելով կոոպերացված տնայնագործները վերջին մոծումը վճարում են 1937 թվականի ապրիլի յերկրորդ կեսի աշխատավարձից: Հետեւյալեւ ձեռնարկութեան կամ հիմնարկութեան հաշվապահութիւնը պարտավոր է հանձնելու պարտատոմսերն այդ բաժնեգրներին 1937 թ. ապրիլի յերկրորդ կեսի աշխատավարձը վճարելու հետ միաժամանակ:

Այն դեպքում, յեթե բաժանորդը ձեռնարկութիւնում կամ հիմնարկութիւնում թողնում է աշխատանքը մինչ փոխառութեան բաժանորդագրութեան լրիվ վճարումը վերջացնելը, — հաշվարկման ժամանակ նրան պիտի տրվի մոծումները այն գումարի պարտատոմսեր, վորպիսին վճարված է յեղել նրա կողմից

տվյալ ձեռնարկութիւնում կամ հիմնարկութիւնում աշխատանքը թողնելու մոծնտին:

Կոլտնտեսականներին և մենատնտեսներին իրենց բաժանորդագրութեամբ պարտատոմսերը հանձնելու պարտականութիւնն ընկնում է գյուղխորհրդի վրա, վորը յուրաքանչյուր կոլտնտեսականին և մենատնտեսին պարտատոմսեր տալիս է իր բաժանորդագրութիւնը վճարելու չափով:

Յերկրորդ Հնգամյակի (չորրորդ տարվա բաժնի) փոխառութեան պարտատոմսերն իրենց բաժանորդագրութեան տեղում վորեկէ պատճառներով ժամանակին չստացող բաժանորդները, կարող են այդպիսիներն ստանալ քաղաքի կենտրոնական խնայողքամարկդում կամ շրջանային խնայողքամարկդում 1938 թվականի հունիսի 1-ից վոչ ուշ: Այդ դեպքերում՝ պարտատոմսերն ստանալու համար բաժանորդն իր կողմից վճարված մոծումները գումարի մասին տեղեկանք պիտի ներկայացնի խնայողքամարկդին՝ ձեռնարկութիւնից, հիմնարկութիւնից կամ գյուղխորհրդից:

Յերկրորդ Հնգամյակի (չորրորդ տարվա բաժնի) փոխառութեան բաժնեգրութեամբ պարտատոմսեր չստացած բաժանորդները 1938 թվականի հունիսի 1-ից կորցնում են այդպիսիներն ստանալու իրավունքը:

Քաղաքների կենտրոնական խնայողքամարկդներում և շրջանային խնայողքամարկդներում պահվում են նայելով բաժանորդներին չհանձնված և Յերկրորդ Հնգամյակի (չորրորդ տարվա բաժնի) փոխառութիւնով փոխանակման յենթակա նախկին փոխառութիւնների պարտատոմսեր: Այդ պարտատոմսերը կարող է ստանալ անձամբ ինքը բաժանորդը խնայողքամարկդում, կամ, ըստ իր գրավոր դիմումի՝ կարելի յե փոստով ուղարկել իրեն մինչև 1937 թվականի սեպտեմբերի 1-ը:

Բաժանորդներին կողմից չստացված նախկին փոխառութիւնների պարտատոմսերը 1937 թվականի սեպտեմբերի 1-ից կորցնում են իրենց ուժի:

ՅԵՐԿՐԱՐԴ ԶՆԳԱՄՅԱԿԻ (ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐ- ՎԱ ԲԱԺՆԻ) ՓՈԽԱՌՈՒԹՅԱՆ ԸՆԶՈՒՄ- ՆԵՐԻ ԽԱՂԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Շահումների խաղարկություններ և մարման խաղարկու-
թյուններ կատարելու համար՝ Յերկրորդ Հնգամյակի (չորրորդ
տարվա բաժնի) փոխառությունը ստորաբաժանվում է կարգերի
—100 միլիոնական ուրբի յուրաքանչյուր կարգում: Փոխառու-
թյան անպայման շահող մասի յուրաքանչյուր կարգը կազմված
է 20 հազար սերիաներից (№ 1-ից մինչև № 20000), իսկ յուրա-
քանչյուր սերիայում կան 5 հազար ուրբի պարտատոմսեր
(№ 1-ից մինչև № 50): Յեթե վորեն կարգում յեղած այս կամ
այն սերիան բաց է թողնված 100-ական ուրբի արժողությամբ
պարտատոմսերով, ապա, հետևապես սերիայում կան 50 պար-
տատոմսեր—№ 1-ից մինչև № 50: Իսկ յեթե փոխառության
սերիան բաց է թողնված 50-ական ուրբի արժողությամբ
պարտատոմսերով, ուրեմն սերիայում կան 100 պարտատոմ-
սեր, վորոնցից յուրաքանչյուր յերկու պարտատոմսերն ունեն
միատեսակ համարներ—№ 1-ից մինչև № 50: Վերջապես, յեթե
փոխառության սերիան բաց է թողնված 500 ուրբի արժողու-
թյուն ունեցող պարտատոմսերով, ուրեմն այդ սերիան բաղ-
կացած է 10 պարտատոմսերից, բայց յուրաքանչյուր պարտա-
տոմսին հատկացված է հինգ հերթական համարներ՝ որինակ
№ 1, 2, 3, 4, 5 և այլն մինչև № 50:

20 տարվա ընթացքում տեղի կունենան փոխառության
անպայման շահող մասի շահումների 80 խաղարկություն—մեկա-
կան խաղարկություն յուրաքանչյուր յեռամսյակում: Այդ ժամ-
կետի ընթացքում ամեն մի պարտատոմս անպայման շահում է:

Փոխառության անպայման շահող մասի շահումների խա-
ղարկությունները տեղի յեն ունենում, մեկ կարգի համար, այ-
սինքն՝ փոխառության 100 միլիոն ուրբի համար: Քանի վոր
ամեն մի կարգը բաղկացած է սերիաների միատեսակ համարնե-
րից և պարտատոմսերի միատեսակ համարներից, ուրեմն մեկ
կարգում շահած պարտատոմսերը համարվում են շահած բոլոր
կարգերում:

Մեկ կարգի, այսինքն՝ փոխառության ամեն մի 100 մի-
լիոն ուրբի առաջին չորս խաղարկություններից յուրաքան-

չյուրում կխաղարկվի հինգ հազար շահումներ 824,600 ուրբի
գումարով, նույն թվում՝ մեկ շահում 3000 ուրբի, 5 շահում
1000-ական ուրբի, 50 շահում 500-ական ուրբի, 1000 շահում
200-ական ուրբի և 3944 շահում 150-ական ուրբի: Հետագա
չորս խաղարկություններից յուրաքանչյուրում (5-ից մին-
չև 8-րդը ներառյալ) կխաղարկվի 5300-ական շահումներ 869,600
ուրբի գումարով: Հետագայում շահումների քանակը յուրաքան-
չյուր խաղարկությունում ավելի և ավելի կմեծանա:

Յեթե վորեն սերիայի պարտատոմսի մի համարին կընկնի
3000 ուրբի, 1000 ուրբի կամ 500 ուրբի շահում, ապա այդ
սերիայի պարտատոմսերի բոլոր ննացած համարները շահում են
150-ական ուրբի: Իսկ սերիայի այս կամ այն համարին 200
ուրբի կամ 150 ուրբի շահում ընկնելու դեպքում՝ այդպիսի
շահումը վճարվում է այդ սերիայի պարտատոմսերի բոլոր 50
համարներով:

Շահումները մատնանշված չափով վճարվում են 100 ուրբ-
ի արժողություն ունեցող պարտատոմսերի համար: Իսկ 500
ուրբի, 300 ուրբի և 200 ուրբի արժողություն ունեցող այն
պարտատոմսերի համար, վորոնք համապատասխանաբար ունեն
հինգ, յերեք և յերկու համարներ, վճարվում են միանգամից
հինգ, յերեք կամ յերկու շահում, վորպիսիք միաժամանակ ընկ-
նում են պարտատոմսի վրա նշանակված ամեն մի համարին:
Որինակ՝ 500 ուրբի արժողություն ունեցող պարտատոմսին
կարող է ընկնել մեկ շահում 3000 ուրբի և չորս շահում 150-ա-
կան ուրբի, կամ մեկ շահում 1000 ուրբի և չորս շահում
150-ական ուրբի, կամ մեկ շահում 500 ուրբի և չորս շահում
150-ական ուրբի, կամ հինգ շահում 200-ական ուրբի, կամ
հինգ շահում 150-ական ուրբի:

50, 25, և 10 ուրբի արժողությամբ պարտատոմսերն ամ-
բողջ հարյուր ուրբի նոց պարտատոմսի մասերն են հանդիսա-
նում: Այդ պատճառով հիշյալ պարտատոմսերից յուրաքանչյուրն
իրավունք է տալիս համապատասխանաբար ստանալու հարյուր
ուրբի նոց պարտատոմսին ընկած շահումի կեսը, մեկ քառորդը
կամ մեկ տասնորդական մասը:

1937 թվականին կայանալու յե Յերկրորդ Հնգամյակի (չոր-
րորդ տարվա բաժնի) փոխառության շահումների 5 խաղարկու-
թյուն:

ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ՍՏԱՆԱԼ ՓՈԽԱՌՈՒԹՅԱՆ ՅԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԸ

Անպայման շահող մասի պարտատոմսատերերը փոխառու-
թյան ամբողջ յեկամուտն ստանում են շահույթների ձևով:

Շահույթների աղյուսակներն ամեն մի խաղարկությունից
հետո սղագրվում են լրագրներում, նայել հրատարակվում են
առանձին: Ձեռնարկություններին, հիմնարկություններին և
գյուղխորհուրդներին աղյուսակներով մատակարարում են խնայո-
ղական դրամարկղները: Այդ աղյուսակներով ամեն մարդ անձամբ
ինքը կարող է ստուգել, թե շահել են արդյոք իր պարտատոմսերը:

Պետական փոխառությունների պարտատոմսատերերի հար-
մարության համար՝ բոլոր հանրապետական, յերկրային և մար-
զային կենտրոններում, խնայողական դրամարկղների վարչու-
թյուններին կից կազմակերպված են «շահույթների ստուգման
բյուրոներ»: Պարտատոմսատերերն իրենց պարտատոմսերի սխա-
տեմատիկ ստուգումը կարող են հանձնարարել այդ «բյուրո-
ներին»:

«Շահույթների ստուգման բյուրոյի» սպասարկումից ոգտվե-
լու նպատակով՝ պետք է միայն ամեն մի պարտատոմսի համար
լրացնել հատուկ քարտ և այդ քարտերն ուղարկել «բյուրոյին»:
Ըստ այդ քարտերի՝ «բյուրոն» շահույթների աղյուսակներով ստու-
գում է պարտատոմսերը փոխառության ժամկետի ամբողջ ըն-
թացքում և այդ պարտատոմսերին ընկած շահույթների մասին
հայտնում է պարտատոմսատերերին: Քարտերը վաճառվում են
բոլոր խնայողական դրամարկղներում:

Տոկոսաբեր մասի պարտատոմսատերերը փոխառության
յեկամուտն ստանում են տոկոսների ձևով՝ ըստ կտրոնների:
Տոկոսաբեր մասի յուրաքանչյուր պարտատոմս ունի 20 կտրոն,
վորոնցից ամեն տարի, սկսած 1937 թ. սեպտեմբերի 1-ից, վը-
ճարվում է միայն մեկ կտրոն: Յուրաքանչյուր կտրոնի արժեքը
կազմում է պարտատոմսերի անվանական արժեքի 4 տոկոսը,
այսինքն՝ հարյուր ուսուրիանոց պարտատոմսի կտրոնով վճար-
վում է 4 ուսուրի, հինգ հարյուր ուսուրիանոց պարտատոմսի կը-
տրոնով՝ 20 ուսուրի, 50 ուսուրիանոց պարտատոմսի կտրոնով —
2 ուսուրի և այլն:

Շահույթների վճարումն սկսվում է խաղարկությունը տեղի
ունենալուց և շահույթների պաշտոնական աղյուսակը լրագրնե-
րում հրապարակվելուց հետո, իսկ կտրոնների վճարումն սկսվում

է յուրաքանչյուր կտրոնի վրա նշված օրից: Շահած պարտա-
տոմսերն ու կտրոնները վճարման համար կարող են ներկայաց-
վել մինչև 1957 թվականի սեպտեմբերի 1-ը:

150 և 200-ական ուսուրու շահույթներն ու կտրոնները վճար-
վում են քաղաքների կենտրոնական խնայողական դրամարկղնե-
րի կողմից, շրջանային խնայողական դրամարկղների կողմից և
I և II կարգի բոլոր խնայդրամարկղների կողմից: 500-ական
ուսուրու շահույթները վճարվում են նույն խնայդրամարկղների
կողմից, բացի II կարգի խնայդրամարկղներից: 1000-ական ուսու-
րու շահույթները վճարվում են միայն քաղաքների կենտրոնական
խնայողական դրամարկղների կողմից և շրջանային խնայդրա-
մարկղների կողմից, իսկ 3000-ական ուսուրու շահույթները — պետ-
աշխնայդրամարկղների և պետական վարկի Գլխավոր վարչու-
թյան կողմից՝ Մոսկվայում, ուր շահած պարտատոմսերն ուղարկ-
վում են խնայդրամարկղների կողմից՝ պարտատոմսատերերի
հանձնարարությամբ:

Պարտատոմսերն ու նրանցից ստացվող յեկամուտներն ա-
զատված են վորեն համապետական և տեղական հարկերով և
տուրքերով հարկվելուց, նույն թվում նաև պարտատոմսերը
ժառանգաբար անցնելու հարկից:

ԶԳՈՒՅՑ ՊԱՅԵԼ ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԵՐԸ

Պարտատոմսերը պետք է պահել զգուշ: Պարտատոմսերը
կորցնելու դեպքում, ինչպես և դրամը կորցնելիս՝ չի կարելի վե-
րականգնել իր իրավունքը պարտատոմսերի համար:

Պարտատոմսերի անվթարությունն ապահովելու լավագույն
միջոցն է՝ պահ տալ նրանց խնայդրամարկղին:

Պարտատոմսատերն իրավունք ունի ստանալու իր կողմից
խնայդրամարկղներին պահ տրված պարտատոմսերին ընկած բո-
լոր շահույթները: Պարտատոմսերն ընդունելու համար խնայդրա-
մարկղը տալիս է պահպանման վկայական, վորում հիշատակվում
են բոլոր պահ տրված պարտատոմսերը:

Խնայդրամարկղներին պահ տրված պարտատոմսերի վրա
տարածվում են այն բոլոր արտոնությունները, վորոնք սահման-
ված են խնայդրամարկղներին տրվող դրամային ավանդների
համար: Յերաշխավորվում է պարտատոմսերի պահպանման լիա-
կատար գաղտնապահությունը և անձեռնմխելիությունը: Պարտա-
տոմսերի վրա կալանք դնելը կամ նրանց մասին տեղեկանքներ

տալը կարող են տեղի ունենալ միայն քրեական գործերի դատական կամ քննչական մարմինների պահանջներով: Պարտատոմսատիրոջ մահվան դեպքում՝ կիրառվում է պարտատոմսերը ժառանգելու շատ հասարակ կարգ: Պահպանման վկայականը կորցնելու ժամանակ վոչ վոչ չի կարող նրանով ոգտվել, վորովհետև վկայականն անվանական է և պարտատոմսատիրը միշտ էլ կարող է վերականգնել այդ վկայականը և ստանալ նոր պահպանման վկայական նույն խնայդրամարկղից:

Պարտատոմսերը պահելու համար խնայդրամարկղները գանձում են փոքրիկ վճար:

ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԵՐԻ ԳՐԱՎԻ ԴԻՄԱՅ ԿԱՐԵԼԻ ՅԵ ՍՏԱՆԱԼ ՓՈԽԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Ընկեր ՍՏԱԼԻՆԻ նախաձեռնությամբ 1936 թվականի հուլիսի 20-ին որենք հրատարակվեց պետական ներքին փոխառությունների պարտատոմսերի գրավի դիմաց խնայդրամարկղների կողմից փոխատվություններ տալու նոր կարգի մասին:

Մեր սոցիալիստական հայրենիքի ֆինանսական հզորության աճը, հաջողությունները պետական փոխառությունների զարգացման գործում և փոխառություններ պահողների սպասարկման ամբողջ գործի հետագա բարելավման խնդիրներն ավելորդ դարձրին պարտատոմսերի գրավի դիմաց փոխատվություններ ստանալու նախկիններում գոյություն ունեցող սեղմողական կարգը, վորի ժամանակ թույլտվություն տալիս էր միայն պետական վարկին և խնայողական գործին Ոժանդակող Հանձնաժողովը:

1937 թվականի մարտի 1-ից պարտատոմսերի գրավի դիմաց փոխատվություններ տրվում են անարգել կերպով:

Ամեն մի պարտատոմսատեր, յերբ էլ ցանկանա, կարող է պարտատոմսերի գրավի դիմաց փոխատվություն ստանալ խնայդրամարկղում պարտատոմսերի անվանական արժեքի 30 %-ի չափով: Պարտատոմսերը գրավ ընդունելու համար պարտատոմսատիրոջ տրվում է գրավադրման անվանական անդորրագիր:

Փոխատվությունը տրվում է վեց ամսից վոչ ավել ժամկետով, ընդվորում փոխատվություն ստացողը կարող է մարել իր պարտքն այդ ժամկետի ընթացքում մաս-մաս՝ կամ միանգամից:

Պարտատոմսատերը անպայման շահող մասի գրավ դրված

պարտատոմսերով շահումներ չի կարող ստանալ: Փոխատվությունը մարելու չափով նրան տրվում է անպայման շահող մասի (այլ համարների) նոր պարտատոմսեր, շահումների հետագա խաղարկություններին մասնակցելու իրավունքով:

Փոխատվությունն ամեն անգամ մաս-մաս մարելու ժամանակ պարտատոմսերի մի մասն ստանալու հնարավորությունը մեծ ոգուտ է տալիս փոխառուին, վորովհետև դրանով սպահովվում է շահումների խաղարկությանը մասնակցելը՝ դեռ մինչ փոխատվությունն ամբողջությամբ մարելը: Այդ պատճառով, հենց իրենց, փոխառուների շահերի համար, պետք է վոր գեթ մասամբ մարել իրեն փոխատվությունը մինչ յուրաքանչյուր խաղարկության ժամկետի վերահասնելը:

Պարտատոմսատերը տոկոսաբեր մասի գրավ դրված պարտատոմսերի կտրոններով չի կարող յեկամուտ ստանալ պարտատոմսերի գրավի ընթացքում: Տոկոսաբեր մասի գրավ դրվող պարտատոմսերը պիտի իրենց կից ունենան վճարման ամենամոտիկ ժամկետի կտրոնը և նրանց հաջորդող բոլոր կտրոնները: Տոկոսաբեր մասի պարտատոմսերի գրավի դիմաց տրված փոխատվությունների մարման չափով՝ տրվում է պարտատոմսատիրոջը նույն մասի պարտատոմսեր՝ նույնպես վճարման ամենամոտիկ ժամկետի կտրոնով: Դրա հետ միասին պարտատոմսատիրոջը վճարվում է պարտատոմսերը գրավ դնելու օրն այն ընթացիկ կտրոնով աճած յեկամուտը, վորը մնացել էր գրավ դրված պարտատոմսերին կից և նրանից գանձվում է փոխատվությունը լրիվ կամ մասամբ մարելու օրն այն ընթացիկ կտրոնով աճած յեկամուտը, վորը կցված է պարտատոմսատիրոջ կողմից ստացվող նոր պարտատոմսին:

Յեթե, որինակ, տոկոսաբեր մասի պարտատոմսատերը 500 ռուբլու պարտատոմսերի գրավի դիմաց 1937 թվականի հունիսի 1-ին ստանում է 150 ռուբլու փոխատվություն, ապա նրա կողմից գրավ դրվող պարտատոմսերը իրենց կից պիտի ունենան վճարման ամենամոտիկ ժամկետի կտրոն, այսինքն՝ 1937 թվականի սեպտեմբերի 1-ի ժամկետի կտրոնը և բոլոր հաջորդ կտրոնները: Բայց 1937 թ. սեպտեմբերի 1-ի ժամկետի կտրոնն իր մեջ առնում է փոխառության յեկամուտն ամբողջ տարվա համար—1936 թ. սեպտեմբերի 1-ից մինչև 1937 թ. սեպտեմբերի 1-ը, իսկ փոխառուին այդ կտրոնով պատկանում է միայն մինչ պարտատոմսերը գրավ դնելու ժամանակի համար

հասնող յեկամուտը, այսինքն՝ 1936 թվականի սեպտեմբերի 1-ից մինչև 1937 թվականի հունիսի 1-ը (9 ամսվա համար)։ Հետևապես կտրոններին 20 ռուբլու արժեքից (պարտատոմսերի անվանական արժեքի 4 %-ը) փոխառուին պատկանում է միայն 15 ռուբլի։

Փոխատվությունը վեց ամսից հետո մարելու ժամանակ, այսինքն՝ 1937 թվի դեկտեմբերի 1-ին, փոխառուին պարտատոմսեր են տրվում փոխատվությունը մարելուց հետո վճարման ամենամոտիկ ժամկետի կտրոնով, այսինքն՝ 1938 թ. սեպտեմբերի 1-ի ժամկետի կտրոնով և բոլոր հաջորդ կտրոններով։ Բայց այդ դեպքում 1938 թ. սեպտեմբերի 1-ի ժամկետի կտրոնով, վորն իր մեջ է առնում 1937 թ. սեպտեմբերի 1-ից մինչև 1938 թվի սեպտեմբերի 1-ը ժամանակի համար հասնող պարտատոմսի յեկամուտը, փոխառուին պատկանում է միայն փոխատվությունը մարելուց հետո յեղած ժամանակի համար հասնող յեկամուտը, այսինքն՝ 1937 թ. դեկտեմբերի 1-ից (9 ամսվա համար), այլ վոչ թե ամբողջ տարվա համար։ Հետևապես, կտրոնների 20 ռուբլու արժեքից պարտատոմսատերը կստանար իրեն չպատկանող ավելորդ գումար 3 ամսվա համար, վորը կազմում է 5 ռուբլի (20 ռուբլու մեկ քառորդը)։

Այդպիսով, մեր առաջ բերված որինակում, փոխառուն պարտատոմսերը գրավ դնելիս՝ հանձնեց խնայդրամարկդին այնպիսի կտրոններով պարտատոմսեր (1937 թ. սեպտեմբերի 2-ի ժամկետով), վորոնցով նա արդեն իրավունք ձեռք բերեց մինչ պարտատոմսերը գրավ դնելն յեղած ժամանակի համար հասանելիք 15 ռ. չափով յեկամուտն ստանալու, իսկ փոխատվությունը մարելիս՝ ստացավ նոր պարտատոմսեր այնպիսի կտրոններով (1938 թ. սեպտեմբերի 1-ի ժամկետով), վորոնց մեջ է մտնում պարտատոմսերը գրավի մեջ յեղած ժամանակի համար հասանելիք նրան չպատկանող 5 ռուբլու չափով յեկամուտը։ Այդ պատճառով՝ փոխատվությունը մարելու ժամանակ, վորպես վերջնական հաշվհարդար, ստացողին վճարվում է մատնանշված 15 ռուբլին՝ հանած 5 ռուբլի, այսինքն՝ 10 ռուբլի, և, բացի այդ 1938 թ. սեպտեմբերի 1-ին կտրոններով կստանա 20 ռուբլի։

Նման հաշվարկում է արվում փոխառուի հետ նաև փոխատվությունը մաս-մաս մարելիս յուրաքանչյուր տրվող պարտատոմսի համար։

Փոխատվությունը լրիվ կամ մաս-մաս մարելիս պարտատոմսատիրոջ տրվում են այն մասի պարտատոմսեր, ինչպիսին գրավ են դրվել նրա կողմից, իսկ կուպյուրները—ըստ պարտատոմսատիրոջ ընտրության, բայց յուրաքանչյուրը 50 ռուբլուց վոչ պակաս։ 50 ռուբլու արժողություն ունեցող պարտատոմս ստանալու համար անհրաժեշտ է ի մարումն փոխատվության մոծել 15 ռուբլի (հիսուն ռուբլիանոց պարտատոմսի անվանական արժեքի 30 %-ը)։ Այդ պատճառով փոխատվությունը մարելու յուրաքանչյուր մոծում 15 ռուբլուց պակաս չպիտի լինի և պիտի արվի այնպիսի գումարներով, վորպեսզի պարտատոմսերի վերադարձը հնարավոր լինի 50 ռուբլուց վոչ պակաս կուպյուրներով։

Պարտատոմսատերը 25 և 10 ռուբլու արժողություն ունեցող պարտատոմսեր կարող է ստանալ միայն փոխատվությունն ամբողջությամբ մարելու ժամանակ, յերբ չի կարելի աժելի խոշոր արժողություն ունեցող պարտատոմսերով գործը վերջացնել։

Փոխատվություններ տրվում են խնայողական դրամարկդին պարտատոմսեր ներկայացնող անձի անվան։ Մոծումներն ի մարումը փոխատվության՝ ընդունվում են խնայողական դրամարկդիների կողմից ինչպես անմիջականորեն հենց փոխառուից, այնպես և փոխառուի հավատարմագիրն ունեցող այլ անձանց միջոցով։

Փոխատվությունից ոգտվելու համար գանձվում է ամսական կես տոկոս՝ փոխատվության գումարից։ Տոկոսները նախապես գանձվում են փոխատվությունը տալու ժամանակ այն ժամկետի համար, վորքան ժամանակով փոխատվություն է վերցնում պարտատոմսատերը։ Յեթե փոխատվությունը լրիվ կամ մասամբ մարվում է մինչ այդ ժամկետն անցնելը, ապա պարտատոմսատիրոջ վերադարձվում են փոխատվության մարված մասի ավելորդ գանձված տոկոսները։

Վեց ամսվա ընթացքում չվերադարձված փոխատվությունների համար գանձվում է մեկ տոկոս յուրաքանչյուր ժամկետանց ամսվա համար, սկսած վեցամսյա ժամկետն անցնելու որից։

Պարտատոմսերի գրավի դիմաց փոխատվություններ տրվում են քաղաքների կենտրոնական խնայողական դրամարկդիների կողմից, շրջանային խնայդրամարկդիների կողմից։ Բացի այդ, փոխատվություններ տալու իրավունք է վերապահված 1 կարգի խնայողական դրամարկդիներին։

Պարտատոմսերի գրավի դիմաց փոխատվություններ ստանալու կառավարութեան կողմից սահմանված նոր կարգը համապատասխան է աշխատավորների շահերին, կարիքի դեպքում հեշտացնում է պարտատոմսերի գրավի դիմաց փոխատվութեան ձևով անարգել և արագ կերպով անհրաժեշտ դրամական ոգնություն ստանալը: «Բայց այդ միայն ժամանակավոր գրավ է, վորովհետև մեր յերկրի վոչ մի գիտակից աշխատավոր չի բաժանվի պետական ներքին փոխառությունների իր պարտատոմսերից, վորոնք մի կողմից յերաշխավորում են նրան իր խնայողությունների ապահով և հուսալի պահպանումը, իսկ մյուս կողմից վկայում են, վոր նա իբր սեփական խնայողություններով անձնապես մասնակցում է սոցիալիստական շինարարութեան և յերկրի պաշպանությունն ամրացնելու գործի ոգնութեանը» (Գ.ԳՐԻՑՆԿՈ):

